

Hederspris

Det ingen ser-Stran Aldur S2A

Det är som att de ser mig. Hör mig. Lyssnar på mig. Plåstrar om mina sår, men ändå inte. Det är som att de inte vet vem de lyssnar på, vet vem de ser eller vem de hör. Vem är jag för dem? Vem är jag som ska kräva deras medlidande?

Alan vaknade upp. Doften av nybakat bröd från gårdagen låg som ett moln i rummet. Ljudet av fläkten gick i takt till Sams andetag bredvid. Alan reste sig upp från madrassen, täppte till Sams näsa så att han inte kunde andas. Han hoppade upp i panik och pustade lättsamt ut när han insåg att det var en av brorsans klassiska skämt. Han gav Alan en lätt örfil.

- Kom, sätt på dig sandalerna så går vi, säger Alan och kikar in i det lilla rummet bredvid för att se till så att Moder Dade sover. Hon sov lika djupt som vanligt. När Moder Dade sov kunde inget väcka henne.
- Alan följ med mig innan solen går upp! viskade Sam på sin hesa kurdiska.

De sprang genom byn Kobane, staden i Kurdistan som de bott i hela sitt liv. Alan andades in morgonlukten. Grusljudet från deras sandaler. Stenarna som hamnade mellan tårna och under hälar. Svetten som rann av solens värme. Alan såg sin lillebror hinna ikapp med fotbollen bollandes mellan fötterna. Hans fluffiga hår hade han ärvt av sin far och trots att han bara var tio år kunde man se hans starka armmuskler som han fått av det tunga arbetet på gården hemma i byn.

- Passa mig nu, Alan!
- Nej, om jag passar dig så kommer du missa! skriker Alan samtidigt som de börjar närma sig målet.
- Idiot. Samarbete, Alan!

Alan sätter krokben på sig själv. Han gör en volt och faller pladask på marken med ansiktet före. Bakom hörs Sams raspiga skratt. Alan reste sig upp, borstade bort gruset från byxorna och sprang tillbaka till sin lillebror. Alan hoppade på honom i skratt. De brottades och boxades samtidigt som böneotropen från moskéerna väckte Kobane: "Gud är stor. Gud är den ende gud som finns"

Kanske ser jag ut på det viset? Kanske är jag lika apatisk? Jag förtjänar det. Ingen förstår, ingen vet. För ingen ser.

Svettiga och lortiga går pojkarna förbi välkända ansikten. Farbror Segwan som tvättade sin häst. Farbror Husein som monterade upp sitt fruktstånd. Kvinnorna som kom ut från portarna med tvättkorgarna mot höfterna.

- Alan, jag är hungrig, gnällde Sam.

Alan kände på sin mage, som också gav ifrån sig ett starkt kurrande. Bröderna var vrålhungriga. De tittade varandra i ögonen, båda två med glimten i ögat. Det var dags.

Alan och Sam smög sig runt kvarteret. Väntade in Farbror Segwans hästar och dubbelkollade så att ingen såg de två bröderna.

- Okej, sätt dig på mina axlar, viskade Sam. Alan skrattade.
- Brorsan, jag är sexton. Jag är gjord av stål. Du kommer aldrig orka mig. Sätt dig på mina axlar istället.

Sam suckade åt sin storebrors osande självsäkerhet.

Väl på Alans axlar beskådade Sam himmelriket. Vindruvstaket. Han lassade på trälådan han hittat på gatan, klase efter klase. Sam kastade klasarna till Alan som svajade ostabilt. Plötsligt öppnades dörren och Sam fick panik när han såg Moster Rojin komma ut med marscherande steg samtidigt som hon rättade till sin sjal:

- Alan, släpp ner mig! Alan böjde sig ned. Torkade sig för munnen och spurtade. Sam likaså. Rojin sprang med ena tofflan viftandes i handen:

- Varenda morgon! Fy på er. Vänta bara. Jag ska allt berätta för er mamma. Ungjävlar!

Om de hade sett mig, lyssnat, försökt att tala med mig och förstå varför de plåstrat om mig kanske de skulle tänka om. De kanske skulle se världen på ett annat sätt om de bara kunde se mig.

- Mina vänner. Hur ser ni ut? Moder Dade lyfte huvudet från ogräsplockandet utanför huset, och såg på sina lortiga söner.

Sam och Alan tittade in i Moder Dades vackra, nougatbruna ögon som utstrålade säkerhet, erfarenhet och envishet samtidigt som de böjde sig ned och hjälpte till med plockandet utanför huset. I solens hetta berättade Sam hur Alan ramlade på grusplanen samtidigt som Alan förnekade situationen. De talade om Rojins temperament och skrattade med varandra. Hon greppade plötsligt tag i sina söners lortiga händer.

- Lov mig, mina söner att oavsett vad alltid hålla ihop. Lev livet tillsammans, se nya saker tillsammans och håll ihop. Snälla.

Alan tittade på sin mor. Lyssnade. Försökte förstå varför hon sa något sådant från det blå.

- Mor, hur i hela friden ska jag kunna hålla ihop med åsnan bredvid mig? skrek Sam och drog sina leriga händer över Alans ansikte samtidigt som han föll bak av skratt. Alan brottade ner sin lillebror samtidigt som Moder Dade suckade högt.

Jag drömmer ofta tillbaka till när det var vi fyra. På ängen utanför Kobane. Innan allt sprack i tusen bitar. Jag drömmer ofta tillbaka på när vi fyra gjorde saker tillsammans. När jag vägrade somna om inte far var bredvid mig. Jag drömmer ofta tillbaka till detta när jag ser barn, gråtandes komma ut från leksaksaffären. Jag ser dem, men de ser inte mig.

Efter middagen och efter kvällsbönen sov alla i byn. Ljudet av syrsorna fick Alan aldrig nog av. Det var som en trygghet att höra de små syrsorna sjunga in natten. Sam och Alan låg på moskétaket och tittade upp mot stjärnorna. Varje kväll gjorde pojkarna detta.

- De lyser bara för mig, sa Alan samtidigt som han la händerna bakom huvudet.

Sam fnös retsamt. Han reste sig upp.

- Alan, jag vill till Sverige.

Alan brast ut i skratt.

- Till Sverige? varför just till Sverige? Dröm vidare lillgrabben.

- Nej, men tänk efter. Vi kommer träffa Zlatan, och far sa att de får gratis skolmat. Alan, gratis skolmat. Vi kan äta så att vi spricker! Han gick runt på taket samtidigt som han gestikulerade aktivt.

Det som inte kunde tänkas hända i den underbara minuten under den mörka himlen, hände. Plan släppte ner bomber och skottlossningars läte skar genom luften rakt in i trumhinnan som knivar.

Marken skakade som om det vore jordbävningar, och eldflammor lyste upp i mörkret. Den tysta natten hade förvandlats till skrik, tårar och rop på hjälp.

Jag behöver hjälp, men de ser mig inte.

Alan reste sig upp samtidigt som pangljuden, skrikljuden och gråten ekade i byn. Allt rörde sig i slow motion. Han beskådade något fruktansvärt. Plötsligt kom han att tänka på Sam. Vart var Sam? Hade han blivit dödad?

Alan började skrika. Det dröjde inte länge förrän han såg sin lillebror. Sam stod tittandes ut över byn där elden förvandlat Kobane till ett helvetet.

Han sprang till sin lillebror, greppade tag i hans nacke och pussade på hans huvud flera gånger.

- Idiot, varför svarade du inte? Jag trodde du var död. Alan pustade ut, men Sam svarade inte utan tittade enbart ut på den blödande byn.
- Sam varför svarade du...

När Alan vände sig om mot byn föll han nästan ned från taket. Alla hus brann och allt han såg var män med vapen som sköt ihjäl alla i deras väg, vuxna som barn. Sam skrek plötsligt till:

- Dade!

Sam lät svag. Han sprang mot trappan ned från taket. Alan stod paralyserad och tittade mot deras brinnande hus. En plötslig kall kår for genom ryggmärgen upp till huvudet som väckte hans kropp. Han sprang som aldrig förr. Samtidigt som han sprang kom han att tänka : ”Snälla Gud. Ta inte mamma och Sam ifrån mig”.

De stod mitt emot deras enorma, gröna truck där det med vit text stod ”IS”. Islamiska staten. Alan kom ihåg att barnen i byn hade talat om en organisation som bestod av barbariska odjur som hatade kurder mer än allt annat. Runt trucken kryllade det av IS-soldater som höll i enorma vapen likt vapnen i spelen som enbart storkusinerna fick spela. Deras hus brann och Sam skrek, samtidigt som han puttade på en soldat som stod med ryggen mot dem:

- Var är min Dade? Vart har ni tagit henne? Det gjorde ont i Alan när han såg sin bror i desperation. Han grät och nästan bönföll soldaten att hjälpa honom. Alan stod paralyserad.

Soldaten vände sig om. Hans blick var iskall. All värme hade blivit uppslukad av ondskan. Han la huvudet på sned och tittade på Sam, retsamt.

- Rörde du mig? sa soldaten med en brytande kurdiska.

Soldaten lyfte blicken från Sam och tittade på Alan. Han spottade en loska nära Sam och skrek åt sina kompanjoner på arabiska. Plötsligt såg Alan en soldat komma med Moder Dade och Rojin på vardera sida. Deras munnar var igentejpade och båda blödde i ansiktet. Rojin skrek, medan Moder Dade höll huvudet högt. Alans ögon spärrades upp. Soldaten ignorerade Sam och flinade åt Alan. Det var som att han utmanade honom, som att han väntade på en reaktion av Alan. Soldaten med den iskalla blicken tände en cigarett. Plötslig vaknade Alans kropp upp från paralyseringen och han började springa mot sin Moder Dade. Han kom inte långt. Soldaten släppte cigaretten, spottade på Moder Dade innan han riktade geväret mot henne och avfyrade fem skott i magen. Sam svimmade. Alan hade blött ned sina byxor.

Ingen förstår, för ingen ser. Det var jag som dödade min mor. Om jag inte hade sprungit mot den iskalla blicken skulle han aldrig skjuta. Varför hjälper ingen mig? Varför flyttar de bara upp mig i våningar?

Dagarna gick. Sam och Alan bodde hos Rojin. Rojins man hade blivit skjuten av en IS-soldat. Dagarna spenderades oftast med att de satt instängda i Rojins lilla hydda, oftast utan mat. Vindruvstaket hade blivit nedbränt och att gå ut för att få tag på mat var likställt med att dö av en markmina. Alan brukade låta dagarna passera med att sitta vid det lilla fönstret och titta ut över Kobane. Byn som tidigare varit grön och livfull hade nu förvandlats till svart aska där beväpnade IS-soldater patrullerade. Det låg lik utspridda på gatorna. Tomheten i byn gick att ta på.

Alan släppte blicken från fönstret och kröp till sin lillebror, vars skelett började bli allt synligare. Alan lade huvudet mot sin lillebrors arm. Plötsligt ekade Moder Dades ord i bakhuvudet: "Lev livet tillsammans, se nya saker tillsammans och håll ihop".

- Sam. Vi ska till Sverige, sa Alan.

Ibland tittar jag på dem. Ser hur de skrattar med varandra, hur de talar med varandra samtidigt som de slänger med håret. Jag däremot ligger i rummet bredvid och skriker av smärta, men de ser mig inte. De antar att jag har ont, när jag i själva verket bara vill att dem ska veta. När jag i själva verket vill att dem ska veta att soldatens blick följer efter mig.

Guds ord ekade ut från moskéernas böneutrop. Rösten som sjöng ut lät skakig och rädd. Orden svajade från högtalarna och Alan kände av tragiken bakom rösten. Klockan hade passerat sex på kvällen och mörkret började sakta omsluta Kobane. Bröderna gömde sig bland skuggorna. Hoppade hastigt upp på Farbror Segwans häst som hade magrat.

- Har du med dig kartan? viskade Sam som satt bakom häst på åsnan.

- Ja. Titta, det är bara såhär långt! Sam vecklade upp kartan och mätte avståndet med fingrarna.

Alan skrattade. Trots komiken bakom situationen, kändes det plötsligt inte omöjligt att nå fram till Sverige på en häst.

Det svider, aj vad det svider. Jag är fast i en kub av glas, där vattnet stiger för varje sekund. Bilderna på de döda kropparna i byn följer efter mig. Hjälp mig, någon. Jag ber er.

En ond cirkel av hunger och brist på energi skapades, men målet och viljan att nå fram mättade dem mer än vad mat kunde göra vid det tillfället. Plötsligt hör Alan samma, starka ljud som ljuden den kvällen på moskétaket. Någon hade skjutit mot deras håll. Alan andades in, han vågade inte tänka på vad som inträffat. Han åkte ned från hästen, som skrikandes föll ner på frambenen. Ett skott. Alan känner ett tungt huvud mot ryggen. Två skott. Alan andades in, ut, in, ut. Panik. Han slänger sig hastigt ner från hästen för att greppa tag i Sams bleka, uttorkade kropp. Sam hostade och spydde blod. Han hade blivit träffad i magen. Med sina bara händer försökte Alan täcka hålet i magen på sin lillebror. Han skrek, han svor och han kokade. Han höll sin lillebrors huvud i sina händer och ropade på hjälp. Inget svar. Han grät. Innan det falnade föll han ned bredvid sin lillebror och såg hans blåa läppar och vita ansikte.

De talar om solidaritet och medmänsklighet. Sedan går de och våldtar och torterar. Jag drömmer ofta om solidaritet och medmänsklighet. Jag brukar tänka att de måste ha missuppfattat definitionen av orden.

Han vaknade upp. Slangar var instuckna i näsan och armar. Allting var suddigt men det blev klarare. Han kunde ana blonda människor med vita rockar utanför rummet han befann sig i. Han började skrika. Ville gråta, men det gick inte. Han drog loss alla slangar.

Smärta. Han försökte ropa på hjälp, men allt som kom ut var luft. Det började plötsligt tjuta från apparaterna bredvid hans säng och människorna utanför med vita rockar började springa mot hans rum. Panik. Var de med i IS? Tjutet från apparaterna eskalerade till bilder på Sam och Moder Dade i Alans huvud. En blond kvinna trär på en mask över hans mun, hans ögon sluts sakta. Han ser staden Kobane framför sig, grönska, värme, kärlek. Aska, åska, spillror.

Dagarna passerade. Alan låg i samma säng varje dag. Han kunde inte få ut ett enda ord utan att det lät som ett skevt skrik. När någon tappade saker på golvet, när fyrverkerier hördes utomhus på nyår och när någon sprang i korridorerna blixtrade bilderna från Kobane tillbaka.

Sverige 2014. Ända sedan Alan anlänt till Sverige från kriget i Kurdistan hade han drabbats av ångestattacker, panik och hallucinationer där han kunde se odjuret som tagit hans familj ifrån honom. Varje dag, varje minut, varje sekund var en börda för honom. Han greppade tag i kniven som han i smyg tagit från undersjuksköterskans mat vagn från gårdagens lunch medan hon var upptagen med andra patienter. Han greppade tag i pennan och blocket och började skriva.

Jag stryps, och ingen ser mig.

Det är som att de ser mig. Hör mig. Lyssnar på mig. Plåstrar om mina sår, men ändå inte. Det är som att de inte vet vem de lyssnar på, vet vem de ser eller vem de läker såren på. Vem är jag för dem? De flyttar mig till olika våningar. Ibland till våningar där människor har blickar likt soldatens iskalla blick, bara att dessa människor inte kan tala eller gå som soldaten kunde. Kanske är jag som dessa människor? Kanske är jag lika apatisk? Om det är så, förtjänar jag det. Jag dödade min mor, jag dödade min Sam och ingen vet- för ingen ser. De antar att jag ska leva och bli frisk, men hur glömmar man någon som en gång betytt så fruktansvärt mycket? Hur glömmar man lukten av misären, lukten av de döda kropparna? Hur förtränger man tanken av att aldrig mer få höra hennes skratt som lät som en sång för öronen?

Det var jag som sköt. Om inte jag hade sprungit mot soldaten så hade han aldrig låtit skotten åka genom magen på min mamma. Om inte jag lyssnat på mitt ofriska jag så hade skotten aldrig åkt genom magen på min Sam. Jag är medveten om att mitt mentala förstånd försvann sekunden Sam dog. Men låt mig, låt mig förbli osynlig tills nu. Jag ska härmed för en gångs skull vara protagonisten i dödens värld. Där jag håller vapnet i mina bara händer.

Jag behöver hjälp, men de ser mig inte. Vem är jag? Vem är jag som ska kräva deras medlidande? De har det lika jobbigt. De talar ständigt om bussen de missade på morgonen, om biffen som inte blev tillräckligt stekt till lunch. De talar ständigt om hur tufft det var att trängas på tunnelbanan med människor. Om feberfrossan dottern hade. Jag har insett att alla människor har olika definitioner av misär.

Om de hade sett mig, lyssnat på mig, försökt att tala med mig och förstå varför de plåstrat om mig så skulle de tänka om.

För då skulle dem förstå att trängas i ett tåg, att äta en ostekt biff, att missa bussen, att råka på en feberfrossa var något jag skulle kapa av en arm för, om det betydde att bilderna från Kobane skulle försvinna.

Jag önskar de kunde se mig. Se oss. Se Kobane. Se min sårade själ.